

HYÖDYNNÄ HISTORIAA

Opas Ruka-Kuusamon matkailuyrittäjille

SISÄLLYSLUETTELO

- 1. Miksi historia?
- 2. Mistä aloitetaan?
- 3. Historia kehittämisen innoittajana
- 4. Historiasta tuotteeksi
- 5. Historiasta potkua markkinointiin
- 6. Tarinan avulla uutta
- 7. Kuusamon ja Rukan historian pääkohdat
- 8. Inspiroivia lähteitä

I.MIKSI HISTORIA?

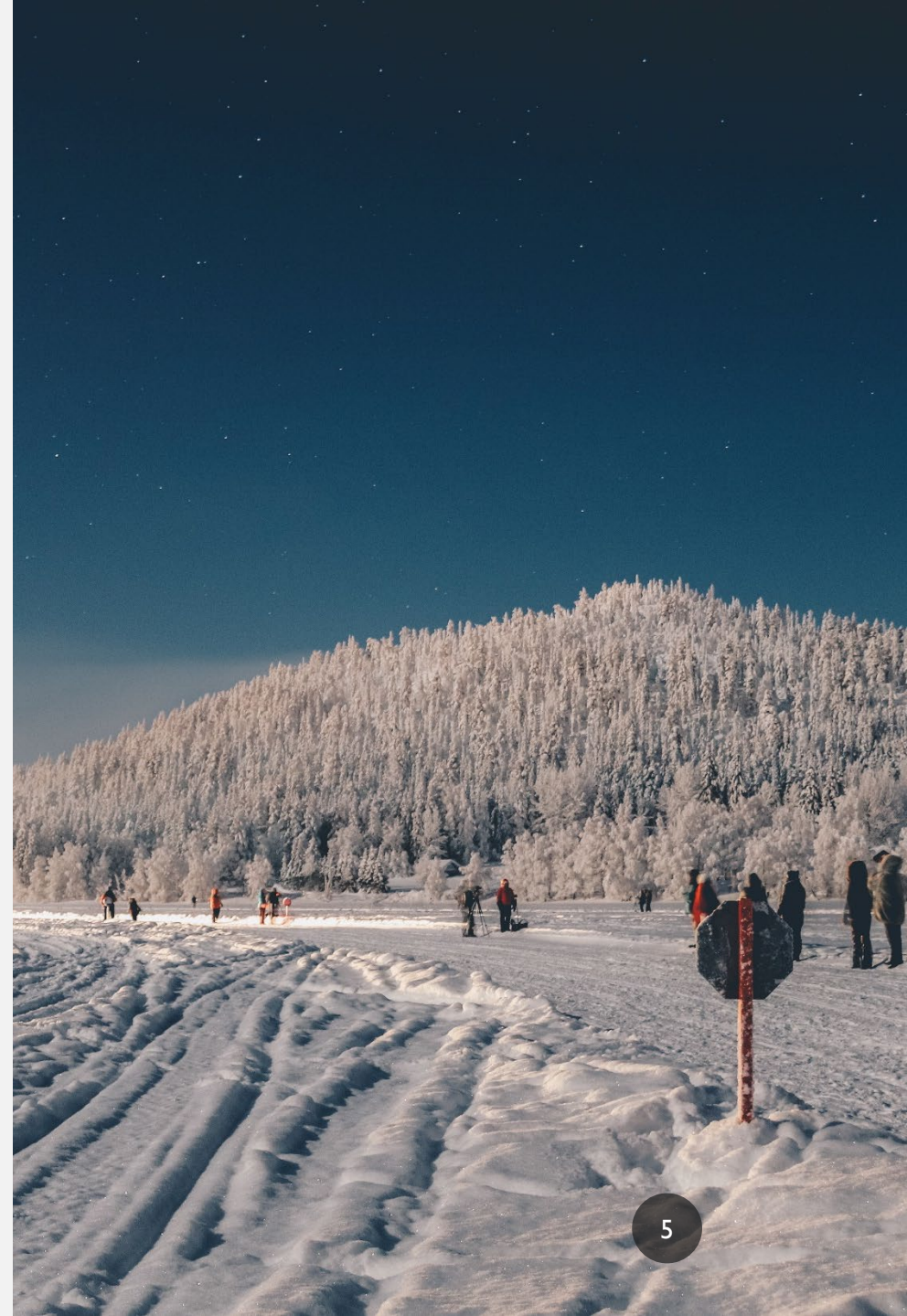
- Historiamatkailu on viime vuosina noussut uuteen kukoistukseen. Matkailijat ovat koko ajan kiinnostuneempia matkakohteen historiasta ja alkuperästä sekä haluavat aitoja ja autenttisia palveluja ja tuotteita. Koronan vaikutuksen vuoksi kotimaanmatkailu on suositumpaa kuin koskaan ja museot ja muut historialliset kohteet ovat lyöneet kävijäennätyksiä. Tästä kolkasta ei kannata pudota pois jos löytyy edes pieni kipinä historiaan!

2. MISTÄ ALOITETAAN?

- Tärkeintä on tieto. Liikkeelle lähdetään siitä, että kerätään mahdollisimman paljon tietoa paikallishistoriasta. Voit keskittyä erityisesti omaan toiminta-alueeseen. Lue paikallishistoriaa, haastattele asioista tietäviä ihmisiä, omia sukulaisia ja historian harrastajia. Kerää tarinoita, kuvia ja dokumentteja. Joskus voi löytää yllättäviä tarinoita ja tapahtumia, jotka voivat kiinnostaa myös muitakin. Historian hyödyntäminen ei tarkoita sitä, että pitäisi kehittää kokonaan uusi palvelu tai tuote, vaan voit kertoa kiinnostavia tarinoita asiakkaillesi ja näin antaa tietoa ja uusia elämyksiä.
- Usein tarinat kulkevat sukupolvelta toiselle, eikä niiden oikeellisuudesta voi mennä takuuseen. Tämä ei haittaa, kun kyse on viihteellisestä tarinasta ja kunhan muistat kertoa, että jutut ovat perinnetietoa. Jos kerrot jotain faktana, muista tarkistaa tiedot tarkkaan.

3. HISTORIA PALVELUIDEN KEHITTÄMISEN INNOITTAJANA

- Kaikkien yritysten täytyy aika-ajoin uusiutua ja kehittää palveluitansa. Matkailualla tämä korostuu erityisesti alan vaihtelevuuden vuoksi. Historiamatkailu on nostanut suosiotaan viime vuosina, ja matkailijat ovat kiinnostuneet kokemaan aitoja kokemuksia keinotekoisuuden sijaan. (Museovirasto 2020.)
- Alueen historiasta voi ammentaa loputtomasti ideoita, kun aletaan kehittämään uusia elämyksellisiä palveluita. Kehitystyön liikkeelle paneva voima voi olla asiakkaiden toiveet tai yrittäjän omat kiinnostuksen kohteet ja ideat. Yrityksen toimintaympäristö ihmisineen ja tarinoineen voi antaa inspiraatiota kehittää uusi palvelu historiaa hyödyntäen.

- Samoin kuin mikä tahansa tuote, palvelu syntyy tarpeeseen. Ihmisten kaipuu vanhoihin perinteisiin ja aitoon elämänmenoon on huomattu viime vuosina matkailualla. Kiinnostus vanhoihin työmenetelmiin on kasvanut jopa trendiksi nuoremman väen keskuudessa.
- Mitä vanhoja työmenetelmiä sinä osaat tai voisit opetella? Olisiko niistä ohjelmapalveluksi asiakkaillesi?
- Esimerkkejä:
- Vanhat kalastusmenetelmät kuten nuottaaminen ja iskukoukuttaminen
- Metsästysretket joihin voidaan lisätä vanhojen metsästysmenetelmien kerrontaa
- Ruuan valmistaminen ja leivonta vanhoja menetelmiä käyttäen
- Marjastaminen ja marjojen säilöminen, yrttikurssit jne.
- Käsityöt, lankojen värjääminen luonnonmateriaaleilla ja muut perinteiset käsityömenetelmät

- Kuusamon alueella on kysyntää opastetuille retkille historiallisiin kohteisiin. Matkailualalla Kuusamossa toimivien henkilöiden mukaan opastetut retket kiinnostavat erityisesti sotahistoriasta kiinnostuneita. Juuri sinun yrityksesi voi olla alueella edelläkävijä ja ottaa selvää, mihin kohteisiin kiinnostusta erityisesti matkailijoiden joukossa on.
- Salpalinja on yksi Kuusamon tunnetuimmista historiallisista kohteista ja viime vuosina se on kunnostettu upeaksi. Entäpä jos joku järjestäisi opastettuja retkiä Salpalinjalle ja Kenttäradalle?

4. HISTORIASTA TUOTTEEKSI

- Kuusamon alueen historia antaa paljon ideoita perinteiseen tuotekehitykseen. Oli tuotteena sitten palvelu, konkreettinen tuote kuten matkamuisto tai ruoka-annos, esimerkkejä ja inspiraation lähteitä on runsaasti.
- Useat matkailijat kaipaavat nykyaikana autenttisia ja aitoja kokemuksia. Keinotekoisuus ja modernius ei ole kaikille mielihyvää tuottava asia. Matkakohteen arkinen elämä ja olemus kiinnostaa yhä useampia. (Matkailututkimus 2018.)
- Ihmiset hankkivat mielellään kiinnostavia tavaroita, joilla on tarina. Jokin menneisyyden arkipäiväinen esine on nykyajan matkailijalle kuriositeetti, jota esitellään kotona matkan jälkeen tuttaville. Mikä tämä esine voisi olla? Ihan mikä vain jo käytöstä poistunut vanhan ajan käyttöesine.

Esimerkkinä voin käyttää kiinnostusta niin sanottuja pakettinappuloita kohtaan. Eräässä vanhan tavarán Facebook-ryhmässä joku ryhmäläinen oli löytänyt vanhan kaupan vintiltä laatikollisen pakettinappuloita ja kyseli mitä ne mahtavat olla. Pakettinappula on puinen, noin 5cm mittainen ja halkaisijaltaan noin vajaan sentin oleva esine jonka keskellä on lovi. Ennen kaupoissa ostokset käärittiin voimapaperiin ja paketoitiin narulla. Naruun pujotettiin pakettinappula, joka helpotti pakettien kantamista. 1960- luvulle tultaessa ostokassit yleistyivät ja pakettinappula jäi unholaan. (Vahvike 2021)

Keskustelusta tuli pitkä ja nostalgisen täyteinen. Myös ostotarjouksia sateli kymmeniä. Voimapaperin, narun ja pakettinappulan käyttöönotto esimerkiksi matkamuistojen myynnissä ei vaadi välttämättä suuria investointeja, mutta herättää asiakkaisissa sitäkin suurempia tunteita ja mielenkiintoa. Myös ekologinen näkökulma ja tarve tulee vanhan ajan keinoilla täytetyksi.

- Aina ei tarvitse keksiä uutta. Vanhan tuotteen uudelleen henkiin herättäminen voi olla paljon kiinnostavampaa ja kannattavampaa kuin kokonaan uuden ja modernin tuotteen kehittäminen. Tuote syntyy aina tarpeeseen. Usein tarve voidaan tyydyttää jollain jo valmiiksi olevalla, mutta unohdetulla tuotteella, joka saa lisäarvoa nostalgisuudesta tai muusta tunteita herättävästä yksityiskohdasta.

5. HISTORIASTA POTKUA MARKKINOINTIIN

- Ruka-Kuusamon alueen matkailumarkkinointi on keskittynyt korostamaan puhdasta luontoa ja runsaslumista talvea. Edellä mainitut seikat ovat alueen matkailun kulmakiviä ja suurimmat vetovoimatekijät. Alueen rikasta historiaa markkinoinnissa näkee varsin vähän. Kuusamoa ei markkinoida historiallisena matkakohteena, mitä se esimerkiksi sotahistorian harrastajille tosi asiassa on. Jotkin yksittäiset yritykset ovat ottaneet myös historiallisen aspektin vetovoimatekijäksi yrityksen markkinoinnissa ja toiminnassa.
- Miten sinun yrityksesi voisi saada uutta näkökulmaa markkinointiin historian avulla? Onko arkistoissasi vanha kuva esimerkiksi yrityksesi toiminta-alueelta tai tuottamastasi palvelusta? Kuinka tuottamasi palvelu on aikoinaan saanut alkunsa tai mistä se juontuu? Kerro siitä asiakkaalle jo markkinointi vaiheessa historian ja tarinallisuuden keinoin.

A photograph of a snowy forest path. In the foreground, the back of a sleigh and the legs of reindeer pulling it are visible. The path is covered in deep snow and leads into a dense forest of tall, snow-laden evergreen trees. The sun is shining brightly from the upper left, creating a lens flare effect.

6. TARINAN AVULLA UUTTA

- Tarinallistaminen on tarinan avulla yritystoiminnan kehittämistä ja asiakkaan osallistamista ja sitouttamista yritykseen. Anne Kalliomäki määrittelee tarinallistamisen kirjassaan Tarinallistamisen palvelukokemuksen punainen lanka (2014, I) seuraavasti: ”Tarina on yrityksen uusi punainen lanka; strategia, joka siivoaa rönsyt, auttaa fokusoimaan toiminnan ja tuottamaan sitä kautta asiakkaille täysin uudenlaisia palvelukokemuksia, jotka välittävät yrityksen tarinaa eteenpäin. Tarinallistaminen on aina liiketoiminta-, arvo- ja asiakaslähtöistä, ja siinä tarinan voima valjastetaan kokonaisvaltaisesti yrityksen käyttöön: tarinan avulla johdetaan ja tehdään valintoja niin markkinoinnin kuin palveluiden suhteen tarinalähtöisesti”.

- Tarinallisuus on nähtävillä kaikessa yrityksen toiminnassa. Tarinallisuudella ei tarvitse kertoa toistuvasti yrityksen omaa tarinaa, vaan antaa tarinallisuuden viedä palvelukokemusta astetta paremmaksi ja mieleenpainuvammaksi. Tarina alkaa jo heti asiakkaan palvelupolun alussa ja kulkee kokoa ajan mukana.
- Kuusamon historiaan liittyviä tarinoita voitaisiin hyödyntää matkailussa enemmän. Paikkakunnalta löytyy paljon mielenkiintoisia tarinoita kerrottavaksi vierailijoille. Mitä tarinoita menneisyydestä sinä olet kuullut? Liittyykö yrityksesi toimintaympäristöön tarinoita, joilla voit viedä asiakkaasi hetkeksi eri aikakauteen?
- Tarinan ei tarvitse olla merkittävä historiallinen tapahtuma. Ihmisiä historiassa kiinnostaa pitkälti tavalliset arkipäivän asiat tai kiinnostavat henkilöt.

- Kerro kotiseuturakkaudesta tarinan avulla. Kuusamoon tulleet matkailijat ovat kiinnostuneita siitä, miten täällä ennen elettiin ja mitä täällä on tehty. Kotiseudun historian kertominen edelleen vierailijoille on kulttuuriteko.
- Tarinan merkitystä ihmisyydelle ja kulttuurille ei voi tarpeeksi korostaa. Maailma on aina ollut täynnä tarinoita ja niiden avulla asioita on helpompi käsitellä, saada ne jäämään muistiin sekä viihdyttää. Historia ilmenee useimmiten tarinan avulla ja on siten helpommin käsiteltävissä.
- Tutustu tarinallisuuteen ja ota se osaksi asiakkaan palvelupolkua

A black and white photograph of an industrial site. In the center, a tall, rectangular brick chimney stands prominently. To the left, there is a large wooden building with a gabled roof, possibly a warehouse or workshop. The foreground is a dirt area with some debris and a wooden fence. The sky is overcast.

7. KUUSAMON JA RUKAN HISTORIAN PÄÄKOHDAT

- Kuusamon nimestä ei ole varmuutta. Nimeä alettiin käyttää uudisasutuksen vallattua Lapin kylät 1690-luvulla. Nimi on saanut alkunsa Kuusamojärvestä ja arvellaankin sen olevan saamelaista perää ja tarkoittavan Kuusimaata.
- Kuusamon alueella on ollut asutusta jo kivikaudella 7000/6500-1500/1200 eaa. Kivikaudella väestö eli pyynnistä, metsästyksestä ja kalastuksesta. Asuinpaikkaa muutettiin luonnonkierron mukaan ja parhaille paikoille palattiin useammin. Pitempiäaikaiset asuinpaikat ovat jättäneet jälkensä maastoon, jolloin niitä voidaan havaita myös nykyaikana. Kuusamosta on löytynyt noin 30 niin kutsuttua muinaista asuinpaikkaa. Muinaiset asuinpaikat sijaitsivat tavallisimmin suojaisat lahdenpoukamat ja jokien suut.
- Kivikauden loppuvaiheilta on säilynyt mm. Julman-Ölkyn kalliomaalaukset.
- Arvellaan, että Kuusamossa on aloitettu alkeellinen poronhoito jo varhaisella metallikaudella 1600 eaa.- 300 jaa.
- Saamelainen rautakausi 300-1500/1600 jaa. on suonut runsaita esinelöytöjä Kuusamon alueella mm. sotatapparoita, shamaanien hautalöytöjä sekä aarrekätköjä.

- Kuusamon historiassa tärkeässä osassa ovat metsäsaamelaiset. Saamelaisilla oli Kuusamon alueella kaksi lapinkylää, siitaa. Maanselän lapinkylä sijaitsi lähellä nykyistä Kuusamon keskustaa ja Kitkan lapinkylä Keski-Kitkan seudulla. Talvikylissä vietettiin talven pimeät kuukaudet ja kevään tultua siirryttiin kalastuspaikoille. Kuusamossa sijaitsevat lapinkylät olivat Kemin Lapin eteläisimmät kylät. Pääelinkeinona oli kalastus, metsästys ja keräily. Saamelaiset kävivät kauppaa karjalaisten sekä pirkkalaisten kanssa, jotka olivat Pohjanmaalta tulevia suomalaisia ja ruotsalaisia. Saamelaiset maksoivat niin sanottua pakkoveroa karjalaisille ja pirkkalaisille, siten he säästivät lapinkylät ryöstöltä ja tuholta. Saamelaisten tärkein kauppatavara oli turkikset. Turkisrahoilla ostettiin kankaita, aseita ja suolaa.
- Kuusamon alueella on käyty kalastamassa lijoen talollisten toimesta jo noin 1400-luvulta lähtien. Vuonna 1673 annettiin kukin kaskyistä asetus Lapin asuttamisesta. Uudisasukille luvattiin 15 vuoden verovapaus ja vapautus sotaväestä. Ensimmäiset uudisasukkaat saapuivat Kuusamoon 1670-luvulla ja seuraavat 1680-luvulla. Uudisasukkaat alkoivat kaskeamaan metsiä ja rakensivat savupirttinsä vaarojen päälle. Uudisasutus ja kaskeaminen aiheuttivat ristiriitoja asukkaiden, saamelaisten ja listä sekä Pudasjärveltä tulleiden kalastajien kesken.
- Asutuksen lisääntyessä, myös metsästys, kalastus ja lopulta kaskeaminen alkoivat haittaamaan saamelaisten elinkeinoa sen verran, että kolmenkymmenen vuoden aikana väestö vaihtui saame-laisista kokonaan suomalaisiin. Osa saamelaisista muutti pohjoisempaan, osa venäjälle, toiset alkoivat viljelemään maata ja menivät naimisiin suomalaisten kanssa. Vuonna 1718 Kuusamossa asui enää kaksi saamelaisperhettä, jotka hekin puhuivat suomea. Vain kaksi saamelaismummoa osasi enää saamen kielen.

- 1700- luvulle tultaessa Kuusamossa oli jo omaa seurakuntaa ja kirkko. Ensimmäinen kirkkotupa oli rakennettu 1686 tai 1687 Torangintaipaleelle. Tupaan mahtui vain noin sata henkeä ja pian se todettiin liian pieneksi uudisasutuksen lisääntyessä. Ensimmäinen varsinainen kirkkorakennus valmistui vuonna 1694 Torankijärven pohjoispuolelle, missä nykyinenkin kirkkorakennus sijaitsee. Kirkkoa laajennettiin 1765 asukasmäärän edelleen kasvaessa. Vuonna 1797 kirkkohallitus määräsi vanhan kirkon hajotettavaksi ja paikalle rakennettavan uuden ja suuremman kirkon edellisen jälleen käytyä ahtaaksi. Uusi kirkko valmistui vuonna 1804. Tähän puiseen ristikirkkoon mahtui jo yli tuhat seurakuntalaista. Kirkon kohtaloksi koitui lopulta saksalaisten poltetun maan taktiikka syyskuussa 1944. Nykyinen kirkko on rakennettu vuosina 1949-1950. Sodan tuhojen jälkeen ennen uuden kirkon valmistumista jumalanpalvelukset pidettiin nykyisen seurakuntatalon paikalle pystytetyssä parakki-kirkossa. Nykyisen kirkon on suunnittelut arkkitehti Bertil Liljeqvist ja kirkkoon sopii noin 880 henkeä.

- Kuusamon pitäjänhallinto oli saanut alkunsa jo 1700-luvulla.
- Kunnallisesta itsehallinnosta annettiin asetus vuonna 1865. Käytännössä asetus tarkoitti sitä, että vanha pitäjänhallinto lakkautettiin sekä kirkko ja maallinen hallinto erotettiin toisistaan. Kirkkoherrat eivät enää hoitaneet pitäjän hallinnollisia asioita vaan tilalle tulivat maalliset virkamiehet. Ylin päättäväelin oli asetuksesta lähtien kuntakokous. Kuntakokoukseen oli kaikilla kuntalaisilla oikeus osallistua, mutta äänioikeuden saivat vain manttaalimiehet, eli maanviljelijät, jotka omistivat enemmän kuin manttaalin viljeltyä maata. Kuntakokouksilla oli oma byrokratiansa ja virkamiehillä tehtävänsä. Kunnat saivat kolme vuotta siirtymäaikaa pitäjänkokouksesta kunnankokoukseen. Viimeinen Kuusamon pitäjänkokous pidettiin kirkon sakaristossa 5.4.1868. Kokousta johti kirkkoherra Johan Gabriel Wilander. Kokouksessa puheenjohtaja luki uuden asetuksen paikallaoleville muutamalle isännälle ja valittiin uudet kunnan luottamusmiehet. Näin perustettiin Kuusamon kunta. Aluksi asetus ja uudet luottamusmiehet herättivät epäluuloa, mutta ajansaatossa niihin totuttiin.

- Kuusamolaiset ja kansalaissota
- Vuosina 1917 ja 1918 Muurmannin radalla työssä olleet kuusamolaiset tutustuivat sikäläiseen poliittiseen agitaatioon. Yhtenä agitaattorina Muurmannin ratatyömiehille toimi muun muassa Oskari Tokoi. Muurmannin ratatyöläisten keskuudessa alettiin jo vuonna 1917 organisoida punakaartia suomalaisia valkoisia vastaan. Samaan aikaan Kuusamoon saapui valkoisia suojeluskuntalaisia innostamaan paikallisia punaisia vastaan. Kuusamon kansanopisto toimi näinä vuosina suojeluskuntalaisten tukikohtana, jossa innokkaimmille annettiin sotilaskoulutusta
- Punaisten hävittyä sota, alkoivat valkoiset jakamaan oikeutta kovalla kädellä. Muurmannin punaiset, joihin kuusamolaiset punaiset kuuluivat, pääsivät helpommalla kuin Etelä-Suomessa olleet asetoverit. Iso-Britannia neuvotteli Suomen hallituksen kanssa ehdot, joiden mukaan Muurmannin legioonan tavalliset sotilaat saivat palata esteettä kotiseuduilleen. Tappoihin tai muihin rikoksiin syyllistyneet tuli tuomita Venäjän lakien mukaan. Etelässä punakaartilaiset kokivat paljon kovemman kohtalon; punaisia teloitettiin tuhansia ja vielä useammat nääntyivät vankileireillä.

- Sotien välillä Kuusamo sai sähköjen lisäksi useita kauppaliikkeitä, pankkeja ja erikoisliikkeitä. 1930-luvun aikana Kuusamon Osuuskauppa perusti Kuusamon alueen sivukylille kattavan kauppa- ja jakeluverkoston. Myös matkailuala alkoi kasvaa elinkeinojen joukossa. Kesäisin Paanajärvelle virtasi turisteja, jotka yöpyivät paikallisissa majataloissa. Vuonna 1936 aloitti toimintansa Kuusamon Matkailijayhdistys, joka toimi kansanopistolla. Kansanopisto tarjosi kesäisin matkailijoille majoitusta, ravitsemuspalveluita sekä opastettuja retkiä Käylään, Kiutakönkäälle, Nuoruselle ja Jyrävälle. Myös Käylään perustettiin matkailumaja, joka tarjosi myös koskenlaskuretkiä Juumaan. Ennen sotia Matkailuyhdistys teki hiihtoreitin kirkonkylältä Rukajärven ja Käylän kautta Sallatunturille, jossa oli jo toiminnassa pienimuotoista hiihtokeskustoimintaa. Reitin varrelle oli suunniteltu monenlaista ohjelmapalvelua, mutta talvisota katkasi suunnitelmat ennen kuin ne pääsivät kunnolla käyntiin.

- Talvisota tuli kuusamolaisille järkyttävänä yllätyksenä. Muutamassa tunnissa rajanläheiset kylät evakuoitiin ja poltettiin. Siviiliväestö evakkomatkat suuntautuivat Pudasjärven ja lin alueille. Kuusamolaisista asevelvollisista muodostettiin ErP I 6- joukko-osasto. Valtaosa tästä pataljoonasta taisteli talvisodan aikana Suomussalmen suunnalla. Kuusamolaiset sotilaat saivat vuolaat kehut Alasalmen taisteluiden jälkeen päälliköltänsä Paavo Susitaipaleelta. Tällä kertaa puolustettiin kotia, eikä taisteltu naapuria vastaan.
- Talvisodan jälkeen koitti rauha 14.3.1940, joka oli kuusamolaisille katkeransuloinen. Rauhan myötä menetettiin Kuusamon itäiset kylät Paanajärvi, Tavajärvi, Vatajärvi, Enojärvi, Pukari ja Kenttikylä, yhteensä 165 340 hehtaaria. 2100 kuusamolaisen koti jäi Neuvostoliiton puolelle ja lisäksi noin 2000 koti sijaitsi suoja-alueella rajan tuntumassa. Väli rauhan aikana Kuusamossa rakennettiin salpalinjaa ruotsalaisten vapaaehtoisten avulla. Jatkosotaa lähestyttäessä Kuusamoon alkoi tulla saksalaisia, joiden tarkoitus operoida suomalaisen III AK:n kanssa Kuusamon alueelta Kiestinkiin ja Uhtualle lopullisena tavoitteena Muurmannin rata ja Louhen asema. Saksalaisten tavoitteiden painopisteen suuntautuessa yhä enemmän Kuusamon alueelle, nousi Kirkonkylään ja ympäristöön nopeasti saksalaisten parakkikylä ja vankileirejä. Kuusamossa toimineet saksalaiset joukot kuuluivat XVIII Vuoristo AK:aan, joita Kuusamon alueella oleskeli noin 2000-3000 sotilasta. Mukaan ei ole laskettu sotavankeja ja työvelvollisia, jotka rakensivat Sänkikankaalla ja Penttilässä Kenttärataa eli Kuolemanrataa. Kuusamon sijainti lähellä rajaa toi sodan lisäksi omat murheensa paikallisten elämään. Neuvostoliittolaiset desantit tekivät Kuusamon alueelle useita kuolettavia iskuja siviiliväestöä kohtaan.
- Toiseen evakkoon lähdettiin Kuusamosta 5.9.1944. Kaikki rajakylät tyhjennettiin nopeasti. Tällä kertaa kuusamolaisten evakkomatka suuntautui Oulun eteläpuolisiin pitäjiin Oulaisiin, Pyhäjoelle, Vihantiin, Rantsilaan, Saloiisiin ja Merijärvelle. Evakoitten palatessa kotiin näky oli lohduton. Saksalaiset olivat perääntyessään polttaneet lähes koko pitäjän.

- Kuusamoa jälleenrakennettiin vuosina 1945-1952. Ensin rakennettiin sivukylät ja lopuksi kirkonkylä. Rakentamista hidasti rakennusmateriaalien ja ammattimiesten puute. Sivukylien rakentaminen oli helpompaa, sillä joitain rakennuksia oli säästynyt, mutta kirkonkylän tilanne oli toinen. Kirkonkyläläiset asuivat venäläisten jälkeen jättämissä korsuissa ja paistoivat leivät raunioiden uuneissa. Kirkonkylän ainoat pystyyn jääneet rakennukset olivat kiviseinillä varustetut Porkkatörmän lastensairaala, osuusliike Otson rakennus sekä Posti. Jälleenrakennustöihin osallistuivat kaikki vanhimmasta miehestä nuorimpaan lapseen. Vasta vuonna 1947 alettiin luovutettujen kylien asukkaille erottaa maita asutukseen.
- Kuusamo oli säästynyt vuoden 1757 isojaolta ruotusopimuksen avulla, joka lupasi vapautuksen isojaosta. Nyt se oli kuitenkin myös kuusamolaisilla edessä. Lopulta laki isojaosta annettiin Kuusamon kunnassa vuonna 1950. Isojako toi pitäjään paljon väkeä ja uusia tuulia. Isojakoinsinööreistä löytyi kuoromiehiä, näyttelijöitä, urheilijoita ja matkailun uranuurtajia. Maanmittausinsinööri Kalevi Routalasta tuli kuusamolaisen matkailun pioneeri. Routala oli mukana avaamassa Karhukierroksen vaellusreittiä sekä raivaamassa Rukalle laskettelurinteitä.

- Vuonna 1951 Kuusamon kunta perusti matkailulautakunnan. Lautakunta halusi elvyttää sotia edeltävän ajan matkailua, mutta kunnallispoliitikoilla ei ollut juuri kiinnostusta kyseistä lautakuntaa kohtaan ja se näkyi muun muassa rahoituksessa. Lautakunta yritti luoda matkailuverkostoa, joka kattoi sivukyliä ja piti tukikohtanaan kansanopistoa. Vuonna 1952 valittiin eri puolilta Kuusamoa oppaita, joiden tehtävänä oli toimia oppaina omilla kylillään matkailijoille. Opasjärjestelmä ei ilmeisesti lähtenyt kunnolla käyntiin, sillä asiaan ei palattu enää lautakunnan kokouksissa. Lautakunnasta erillään toimi oma matkailun ystävien joukko ”pellistit”, joka sai nimensä keulakuvansa kirjatonhoitaja, ornitologi Pellervo Koivuselta. Heidän keskuudessaan syntyi ajatus uudesta Karhunkierroksesta. Matkailulautakunnan kokouksessa 19.10.1953 valittiin toimikunta kartoittamaan Kuusamolle uusia matkailukohteita. Toimikunnan vetäjäksi valittiin pankinjohtaja Pekka Tirkkonen. Tirkkonen tunti maanmittausinsinööri Kalevi Routalan, josta tulikin yksi Kuusamon matkailun edelläkävijöistä. Seuraavana keväänä alettiin Karhunkierroksen reittiä merkitä ja Rukan rinteitä raivata. Näytti siltä, että Kuusamoon oli nousemassa kaksi matkailuvalttia

- Tulevina vuosina Rukaa ja Karhunkierrosta rakennettiin ja kehitettiin uuden matkailulautakunnan kokoonpanon ja muiden matkailusta innostuneiden kuusamolaisten toimesta. 1950-1960- lukujen taitteessa matkailu muuttui Kuusamossa elinkeinoksi. Aiemmin kunnan päättäjät olivat pitäneet matkailua pikku puuhasteluna, mutta nyt se alkoi saada taloudellista merkitystä. Ruka ei ollut enää vain paikallisten harrastajien ajan vietto paikka, vaan liiketoimintaa. Kuusamon matkailun markkinointia alettiin tehostamaan. Aiemmin markkinointi oli hoidettu esitteillä ja muilla painotuotteilla, mutta Kuusamon edustajat alkoivat osallistua joka vuosi messuille, missä Kuusamoa markkinoitiin matkailukohteena. Ruka alkoi erottua selkeästi talvikohteeksi ja Karhukierros kesämatkailun kohteeksi. Myös lukuisia muita luontokohteita reititettiin ja alettiin markkinoida, kuten livaara ja Julma-Ölkky.

8. INSPIROIVIA LÄHTEITÄ

Internet- lähteitä

<http://www.kirjastovirma.fi/>

<https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Muut/PauhoiltaPaanajarvelle.pdf>

Vapaasti käytettäviä kuva-arkistoja

<http://sa-kuva.fi/>

<https://museovirasto.finna.fi/>

Kirjastosta löytyviä teoksia

Ervasti, Seppo. 1997. Johdatus Kuusamon historiaan. (Käytetty lähteenä oppaan Kuusamon historian pääkohdat- osiossa)

Ervasti, Seppo ja Vasari, Yrjö. 1978. Kuusamon historia I.

Kortesalmi, J. Juhani. 1975. Kuusamon talonpoikaiselämää 1670-1970.

Kalliomäki, Anne. 2014. Tarinallistaminen: Palvelukokemuksen punainen lanka. (Käytetty lähteenä oppaan Tarinallistaminen osiossa)

Kyllönen, Matti. 2020. Taistelu elintilasta.

Petrisalo, Katriina. 2001. Menneisyys matkakohteena.

